

Is veeteelt altijd slecht voor de planeet?

De ene vorm van veeteelt is de andere niet: nuance is nodig in de debatten over klimaatverandering en voedsel.

In het licht van de diverse klimaatcrisisen gaan er steeds meer stemmen op om ons voedingspatroon grondig te herzien en plantaardig te gaan eten. Tot op hoog niveau wordt er echter gedebatteerd op basis van gebrekkig bewijsmateriaal, zonder oog voor de verschillen tussen intensieve en extensieve veeteelt.

Het staat buiten kijf dat de ontbossing van het Amazonewoud voor weilanden aan banden moeten worden gelegd en de uitstoot van de geïndustrialiseerde landbouw verminderd moet worden. Maar in de debatten over klimaatverandering en de toekomst van onze voedselvoorziening wordt de extensieve veeteelt, die een relatief beperkte milieu-impact heeft, op één hoop gegooid met industriële productiesystemen.

Formele aanbevelingen om de veeteelt terug te schroeven en wereldwijd vlees en zuivel van het menu te schrappen, kunnen grote schade toebrengen aan de broodwinning, leefomgeving en levenskansen van arme en kwetsbare bevolkingsgroepen. En dat terwijl juist deze mensen, die dierlijke voeding weten te produceren in variabele, onvoorspelbare omgevingen, een belangrijke rol kunnen spelen in de strijd tegen de klimaatverandering.

GEBREKKIG BEWIJSMATERIAAL

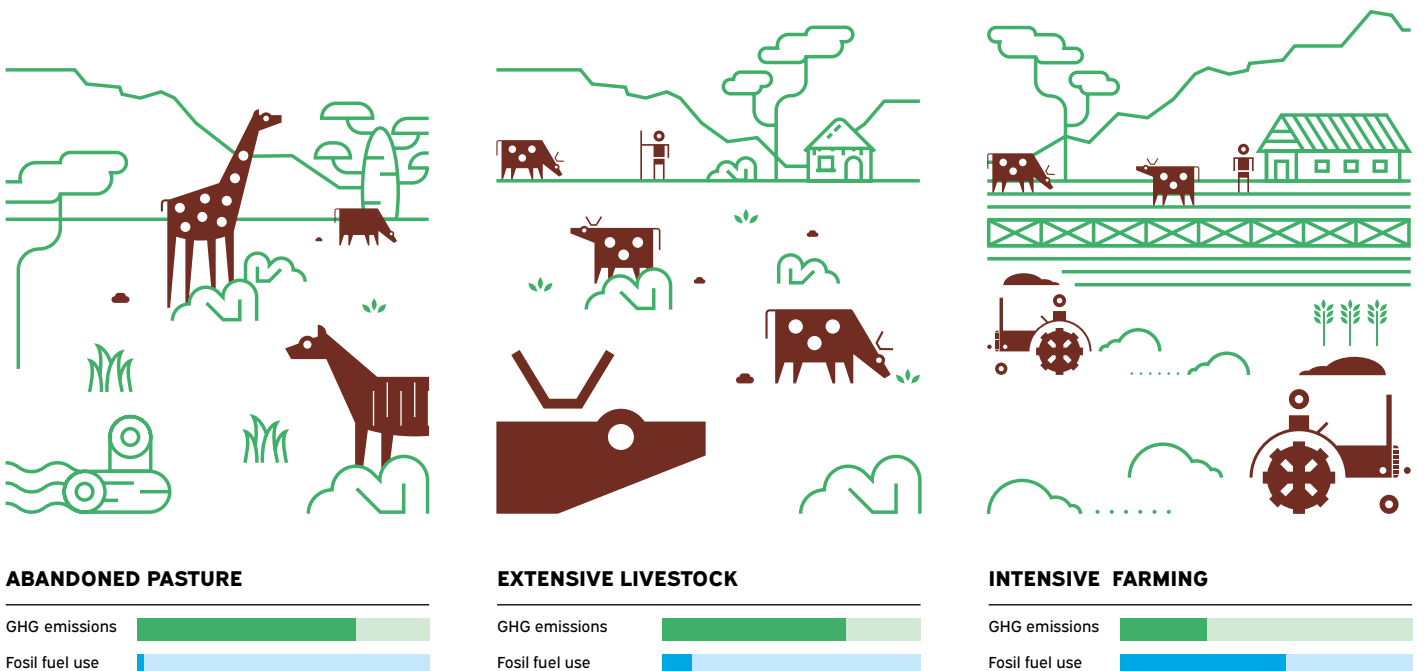
Door onterechte veralgemeningen van eenvoudige levenscyclusanalyses en een gebrekkig inzicht in de rondtrekkende veehouderij zijn er nog steeds grote leemten in de gegevens over vee en klimaat, die de getrokken conclusies op losse schroeven zetten.

Zo worden gegevens van industriële systemen in landen met hoge inkomens gebruikt om veronderstellingen te maken over dieren in andere gebieden, waar de uitstoot heel andere patronen volgt. Ook de beoordeling van het effect van verschillende broeikasgassen – waarvan sommige een korte en andere een lange verblijftijd in de atmosfeer hebben – is omstreden.

En als men het over basiswaarden en alternatieven heeft, wordt er bij ramingen vaak van uitgegaan dat een inkrimpende veestapel zal worden vervangen door een 'wild' ecosysteem dat weinig broeikasgassen uitstoot. Sommige alternatieven kunnen echter juist leiden tot meer sociale en ecologische problemen door het beperken van de toegang met afgebakende inrichtingen ('enclosures').

Comparing GHG emissions and fossil fuel use between extensive livestock production, abandoning livestock and industrial agriculture

Source: Manzano and White 2019

Diverse veehouderij- en inkomenssystemen

De extensieve veeteelt wordt wereldwijd door vele miljoenen mensen beoefend. Hun vee vervult meerdere functies en graast op land dat niet geschikt is voor akkerbouw.

Meer dan de helft van het landoppervlak van onze planeet bestaat uit graslanden. De rondtrekkende veehouderij is bijzonder belangrijk in deze gebieden, die in bijna alle landen van de wereld voorkomen, van Sub-Sahara-Afrika tot boven de noordpoolcirkel.

De mensen zijn er voor hun levensonderhoud afhankelijk van de veeteelt in een sterk variabele omgeving waar geen alternatieven voorhanden zijn. Toch worden extensieve systemen zoals de rondtrekkende veehouderij systematisch genegeerd in debatten over klimaatverandering en de toekomst van onze voedselvoorziening. ç

Hoe kunnen voedingspatronen veranderen

Het voedingspatroon met de grootste ecologische voetafdruk is dat van de 'consumptie-elite': rijke mensen in rijke landen. De intensieve industriële productie van vlees en melk draagt in grote mate bij tot de uitstoot van broeikasgassen en andere vormen van verontreiniging.

Maar voor kwetsbare bevolkingsgroepen zijn voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong belangrijk, en dan vooral in de eerste levensmaanden: ze bevatten eiwitten met een hoge dichtheid (HDL) en bepaalde nutriënten die leiden tot minder groeiachterstand en een betere cognitieve gezondheid.

Verdringing van rondtrekkende veehouders

De oproepen voor natuurbehoud zijn divers: bescherming van de biodiversiteit op 30% van het aardoppervlak, zorgen voor een wereldwijd

'veiligheidsnet' voor de biodiversiteit, tot zelfs vrijwaring van de helft van de planeet. Maar deze vormen van uitsluiting kunnen duurzaam en extensief landgebruik ondermijnen.

In sommige gebieden wordt er ter bestrijding van de klimaatverandering land afgebakend voor natuurbehoud of voor de aanplanting van bomen, waarbij veehouders worden geweerd, terwijl zij die landschappen juist van oudsher in stand houden via (vaak rondtrekkende) systemen met een lage milieupact.

Vee, CO2 en klimaatverandering

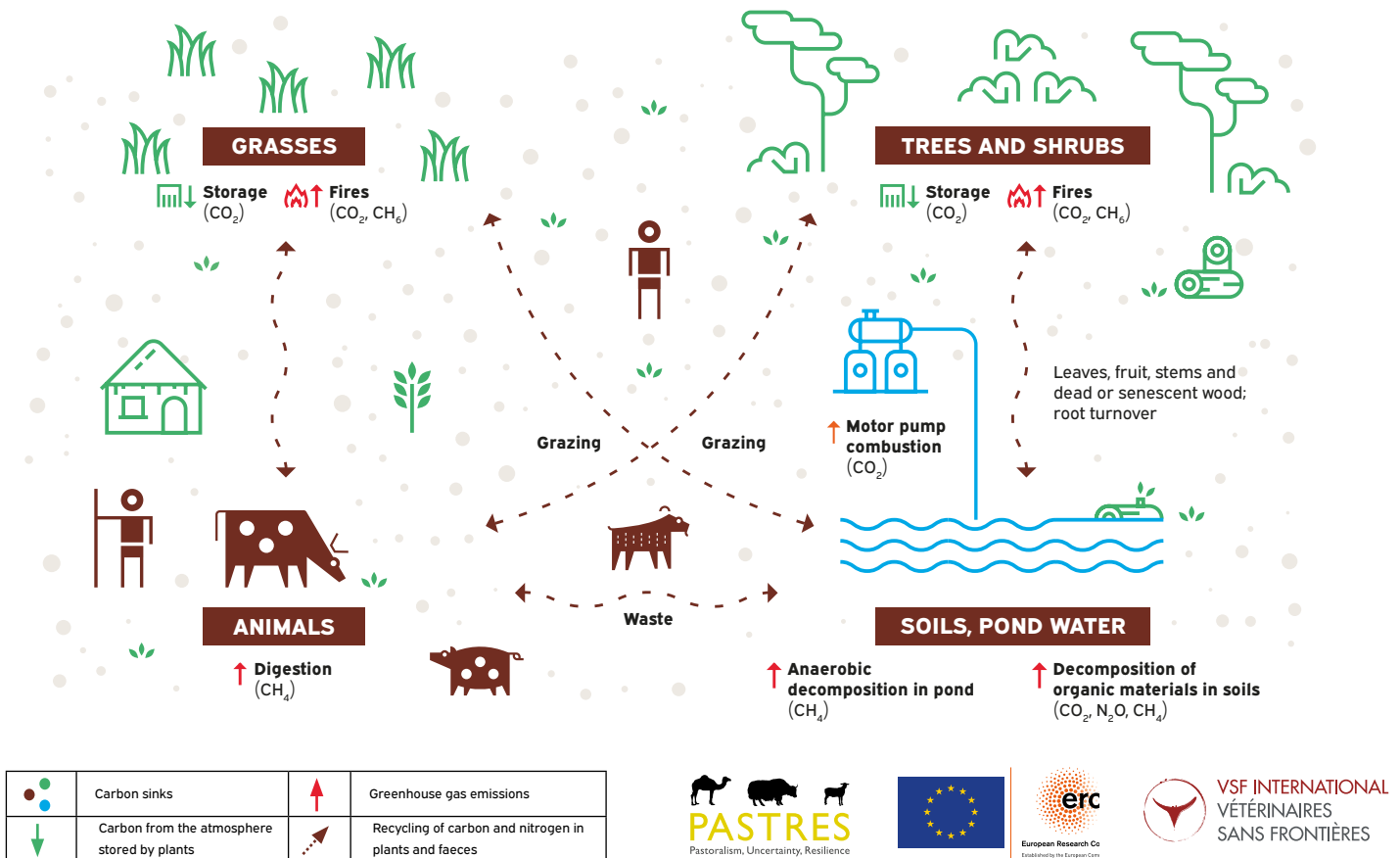
Er is dringend behoefte aan een bredere systemische benadering van de effecten van de veehouderij op het klimaat en het milieu in ruimere zin, met een onderscheid tussen verschillende productiesystemen, waarbij verder wordt gekeken dan alleen naar de producten. Anders is het risico op ondoordachte maatregelen en verstoord beleid reëel.

De extensieve veeteelt biedt tal van kansen, zowel voor de mensen als voor de planeet. Alle vee stoot broeikasgassen uit, maar sommige praktijken in extensieve systemen kunnen helpen om koolstof op te slaan in de bodem. Dergelijke systemen bieden ook allerlei voordelen voor de biodiversiteit en het landschap, evenals voor het levensonderhoud en de culturele waarden van mensen.

Veehouders die voedsel weten te produceren in barre en veranderlijke omstandigheden zitten vaak op de eerste rij bij de klimaatverandering, en toch worden zij schromelijk vergeten in de debatten over voedsel en het klimaat. Nochtans bieden hun lokale praktijken van zorgvuldig fokken en hoeden veel mogelijkheden om de klimaatverandering tegen te gaan en tegelijk duurzame, kwaliteitsvolle voeding te produceren.

A simplified systems diagram of GHG emissions and carbon storage in a pastoral ecosystem in Senegal

Source: Assouma et al. 2019

Meer informatie

Deze briefing is een samenvatting van de belangrijkste punten uit het rapport Are livestock always bad for the planet? Rethinking the protein transition and climate change debate, opgesteld door het PASTRES-onderzoeksprogramma in samenwerking met een aantal partners. Voor het volledige verslag, gegevens over de partners, een lijst van referenties en informatiebladen, ga naar pastres.org/livestock-report

Financiering: Deze briefing maakt deel uit van het PASTRES-programma (Pastoralism, Uncertainty, Resilience: Global Lessons from the Margins), dat wordt gefinancierd door de Europese onderzoeksraad (ERC). Website: pastres.org

Gepubliceerd onder licentie: Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal (CC BY 4.0).